

 Kraków

3 dagar i KRAKÓW

Få smak för staden du inte vill lämna!

Tyghallen

Mariakyrka

Wawel

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i Kultury

Historic Centre of Kraków
inscribed on the World
Heritage List in 1978

Historyczne Centrum Krakowa
wpisane na Listę Światowego
Dziedzictwa w roku 1978

Mina damer och herrar!

Jag är glad att kunna välkomna er till Kraków: en stad med färgglada traditioner och ett mångfacetterat arv, där Polens historia koncentreras som i en samlingslins. En betydande del av staden har funnits på UNESCO:s världsarvslista i över 45 år, och bara ett kort besök på platsen ger dig en förståelse för orsaken till detta beslut: de är ovärderliga monument som behöver särskilt skydd. Att lära känna dem ger dig chansen att ta lugna promenader genom de pittoreska gatorna och se hur stadens vävnad har förändrats genom tiderna.

Men som huvudstad i Małopolska, en av de mest mångsidiga regionerna i Europa, ser vi också framåt och utvecklas ständigt. Vi erbjuder avkoppling i dussintals parker och trädgårdar, ett rikt kulturellt utbud – från internationella festivaler till små museer med unika samlingar – och ett brett utbud av underhållning för besökare i alla åldrar. Jag uppmuntrar er att lära känna Kraków på olika sätt, från „måste-se” till icke-uppenbara attraktioner utanför upptrampade vägarna. Till fots, på cykel, med kollektivtrafik och till och med... genom att segla längs floden Wisła! Efter en händelserik dag uppmuntrar jag er att prova gastronomin nära Wawel - särskilt det regionala köket, som vinner hjärtan hos gourmeter från hela världen.

Jag önskar er en magisk vistelse!

Aleksander Miszalski
Borgmästare i Kraków

Tre dagar i Kraków

Det är ofta så för turister att de på några timmar måste lära känna en plats som är värd att tillbringa en vecka på. Ofta har de bara tre dagar på sig att besöka en stad som det tar månader att lära känna bättre. De förlitar sig sedan på råd från slumpmässiga rådgivare eller ögnar snabbt igenom en guidebok, för även de med titeln "En helg i ..." har sällan mindre än hundra sidor fyllda med små bokstäver. Vandrare försöker därför "stoppa tiden" genom att fotografera eller filma, och skyndar hit och dit för att **se allt som är viktigast, om än på avstånd**. En sådan rundtur lämnar suddiga minnen och en känsla av otillfredsställelse, fördunklad av trötthet.

Så varför har vi tagit fram denna broschyr för besökare i vår stad? Vi lovar inte att turister som utrustas med denna broschyr kommer att lyckas utforska **Kraków, en stad på UNESCO:s världsarvslista**, på tre dagar. Det finns trots allt en hel del för turister att upptäcka här. En mängd kulturogdomar som utgör stadens historiska struktur, ett rikt konstnärligt och kulturellt liv. Den magiska atmosfären som ger upptagna invånare och besökare otaliga möjligheter att sakta ner, stanna upp, titta ... Samtidigt är Kraków kanske

den enda av de välkända historiska städerna där även ett kort besök kan ge en mängd intryck och fullständig, äkta tillfredsställelse.

Och det är precis vad vi vill erbjuda dig. En inblick i Kraków som låter dig känna atmosfären i staden, ibland lättjefull, ibland full av händelser, men alltid unik. Så låt oss försöka se Kraków tillsammans. Låt oss utforska det mest intressanta sättet att tillbringa dessa tre dagar här och ta reda på varför det alltid är värt att komma tillbaka.

Resor och klimat

Att ta sig till Kraków är inte svårt. Staden har alltid legat i knutpunkten för viktiga handelsvägar, där kulturer och politiska influenser möts. Idag anses Kraków vara Polens viktigaste turistmål. Staden har ett nätverk av järnvägs-, väg- och flygförbindelser samt den internationella flygplatsen Kraków-Balice – den näst största och mest passagerarorienterade flygplatsen i landet. Allt detta gör Kraków till en av de mest lättillgängliga städerna i denna del av Europa. Ytterligare bekvämligheter inkluderar tillgång via **motorväg A4** och attraktiva förbindelser till världen som tillhandahålls av flygbolag. Efter landning finns en speciell tåg tjänst som tar resenärer från flygplatsen **till stadens centrum på bara några minuter**. Kraków har också ett välutvecklat **kollektivtrafknät**, som enligt Eurostat är **ett av de bäst rankade i Europa och det bästa i Polen**. Detta öppnar upp en rad möjligheter för turister som kommer hit från när och fjärran. En vistelse i Kraków kan se olika ut, inte bara i fråga om resans ändamål eller boende. Vädret, veckodagen och årstiden spelar också in. Det är bra att veta att temperaturen i Polen på vintern ibland sjunker under $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$, medan värmen på sommaren ofta överstiger $30\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Detta påverkas av dess geografiska läge. **Kraków är huvudstad i Lillpolen** [Małopolska] en bergsregion med många spa-, rekreations- och agroturismmöjligheter. Därför lönar det sig både på sommaren och vintern att kombinera ett besök i staden med en vistelse i bergen.

Kraków-Balice Internationella flygplats

Bekvämt boende

Kraków har **den bästa turistbasen i Polen**, anpassad till behoven hos turister med varierande ekonomiska resurser. I centrum och dess omedelbara närhet finns **dussintals hotell av hög standard**. Å andra sidan finns det många mysiga objekt som ligger alldeles intill Stora torget [Rynek Główny] så att man kan börja rundturen direkt efter frukost. Det rika utbudet av vandrarhem och lägenheter är särskilt populärt i Krakóws Kazimierz-distrikt. Här kan du hitta ett förmånligt erbjudande när som helst under året. **Gratis Internet** finns tillgängligt på nästan alla dessa platser, liksom på många kaféer och restauranger i Kraków. I utvalda delar av staden kan man använda trådlös uppkoppling gratis. Ytterligare hjälp med att utforska staden på egen hand ges av **kostnadsfria mobilapplikationer**, till exempel den officiella stadsappen Kraków.pl. Du kan också planera din vistelse i staden med hjälp av www.krakow.travel. Den innehåller en mängd olika idéer för att utforska staden och viktig information som varje turist kommer att finna användbar. **Med tanke på personer med särskilda behov skapades den kungliga vägen för turister med funktionshinder** [Droga Królewska dla Turysty z Niepełnosprawnościami] en rutt för synskadade och rörelsehindrade besökare. Den består av 12 modeller av karakteristiska platser i Kraków. De gjutna bronsmodellerna av Barbican [Barbakan] och Mariakyrkan [bazylika Mariacka] åtföljs av beskrivningar av kulturengendomen på polska och engelska och i punktskrift (på polska och engelska).

Krakóws Gamla stan [Stare Miasto] och Kazimierz kännetecknas av en enastående koncentration av turistattraktioner. De ligger alla på behagligt gångavstånd och vid behov ger det välutbyggda spårvagnsnätet möjlighet att snabbt ta sig från punkt till punkt. Under rusningstid är detta oftast mer effektivt än att ta en taxi. Vid de viktigaste hållplatserna finns biljettautomater där man kan köpa biljetter mot kort- eller kontantbetalning. Automaterna tillhandahåller också grundläggande turistinformation som uppdateras regelbundet.

Modell för personer med funktionsnedsättning

www.krakow.pl
www.krakow.travel

Huvudtorget

Krakóws majestätiska Huvudtorget är utan tvekan **en unik plats i världen**. Den är känd över hela världen och lockar folkmassor varje dag. Den är också erkänd som en av "världens bästa marknader" enligt Project for Public Spaces, en organisation som i 30 år har arbetat för att ge nytt liv åt offentliga platser i städerna.

Huvudtorget och det nätverk av gator som utgör Gamla stan anlades 1257 när staden grundades enligt Magdeburgs lag. **Tyghallen** [Sukiennice] som ligger mitt på torget, har bevarats till våra dagar. På denna handelsplats som funnits i århundraden kan man idag köpa lokala souvenirer. I mer än ett sekel har Tyghallen fungerat som huvudkontor och är idag en av filialerna till Nationalmuseet [Muzeum Narodowe] i Kraków. Landskapet kompletteras av den lilla, karakteristiska **S:t Adalbert-kyrkan** (kościół św. Wojciecha – platsen för viktiga arkeologiska fynd), det ensamma tornet från stadshuset som revs på 1800-talet och naturligtvis en av Krakóws symboler, **Mariakyrkan** [kościół Mariacki], med sina höga torn som reser sig över staden. Det var här Nürnbergmästaren Wit Stwoszcz skapade sitt livsverk. **Det monumentala altaret lockar tusentals turister varje dag**. Några av Krakóws legender och traditioner, liksom många historiska händelser, är förknippade med Huvudtorget.

Huvudtorget är det största medeltida torget i Europa: det mäter 200 gånger 200 meter. Dess storlek och bevarade autentiska arkitektoniska och urbana planlösning gör det till en unik plats i världen.

Under Huvudtorgets stenläggning ligger ett museum med en turistrutt. Det ligger på 5 meters djup och täcker en yta på nästan 3 500 kvadratmeter och visar en modern multimediautställning med titeln "I fotspåren av Krakóws europeiska identitet". Utställningen slår publikrekord och museet har redan besökts av nästan 4 miljoner besökare.

Till dem hör till exempel **hornsignalen som varje timme spelas** från ett av Mariakyrkans torn, **Lajkonik-paraden** i juni, **kröningen av skyttekungen** [Król Kurkowy] eller **tävlingen om Krakóws finaste julkrubba**, den sk. Szopka-traditionen. Nästan alla byggnader runt Huvudtorget är sekelgamla kulturegendomar. De inrymmer bland annat: Krakóws museum och det Internationella kulturcentret, bokhandlar, butiker, restauranger och kaféer.

När man vandrar runt på torget är det värt att lägga märke till husens fasader, portaler, fönster och tak. I husens interiörer hittar man välbevarade eller omsorgsfullt restaurerade arkitektoniska detaljer. Kaféerna och restaurangträdgårdarna som omger torget inbjuder dig att stanna till. Vissa av dem är öppna nästan året runt, med en kort paus under perioden med den strängaste kylan, från tidig morgon till sen kväll. På vintern flyttar stamgästerna till de **källare som är typiska för Krakóws stads kärna**. Här kan du också lyssna på konsert, oftast en jazzkonsert, eftersom stadens aktiva musikmiljö har gjort Kraków till huvudstad för polsk jazz under många år. Här blomstrar också klubblivet på kvällar och nätter. Vi har trots allt över 130 000 studenter i staden.

Marknaden är en mötesplats. Detta främjas av sommarfestivaler, konserter, mässor, presentationer och fester. Krakówborna träffas ofta "vid Adam Mickiewicz-monumentet".

Krakóws unika atmosfär bestäms till stor del av stadens utformning. Området som omges av **Planty**-parken anses vara stadens absoluta centrum. Det är ett grönskande bälte och samtidigt en stadspark som sträcker sig från Barbican i båda riktningarna upp till Wawelkullen. Planty bildar en oregelbunden oval, något långsträckt mot Wisła-floden. Parken byggdes på 1800-talet på platsen för de rivna stadsmurarna som omgav det gamla Kraków. På en yta av 1 500 x 800 meter, där nästan

Den längsta raka linjen som kan dras inom Planty går nästan exakt längs den Kungliga vägen. Det är den äldsta och förmodligen den mest kända turistleden.

varje byggnad är en kulturegendom, finns dussintals museer och gallerier, ett tiotal kyrkor, teatrar, biografier, bokhandlar, antikaffärer och shoppinggallerior. Turisterna möts av gator fulla av butiker, hundratals kaféer, restauranger och pubar. Allt detta är ofrånkomligen förknippat med en liten stad. Därför blir turister ofta förvånade över hur stor tätorten Kraków är, med en befolkning på nästan 1,5 miljoner invånare. Själva staden har en befolkning på cirka 800 000 invånare.

Stadskärnans utformning underlättar upptäcktsfärden.

Den längsta raka linjen som kan dras inom Planty går nästan exakt längs den Kungliga vägen [*Droga Królewska*] – den äldsta och förmodligen den mest kända turistleden. Den leder från S:t Florians kyrka på Jan Matejko-torget genom Florian-porten.

Den enda välbevarade delen av de massiva vallarna rymmer Arsenalen. Idag utgör den en del av Prins Czartoryski-museet, en filial till Nationalmuseet i Kraków. Rutten fortsätter längs Florianska gatan till Huvudtorget och sedan längs Grodzka- och Kanonicza-gatorna till det kungliga slottet på Wawel.

Den kungliga vägen är en historisk, legendarisk väg som förknippas med den forna polska huvudstadens storhetstid.

Den historiska Wawelkullen nås vanligtvis via den korta och smala Kanonicza-gatan. Detta är en av de viktigaste, äldsta och vackraste gatorna i staden, med ett utseende som varit oförändrat i århundraden. Den har förblivit autentisk och ändå levande. Kanonicza är ett exempel på de positiva förändringar som sker i Kraków under 2000-talet. Omfattande renoverings- och bevarandeprojekt håller på att lager för lager avslöja de gamla husens sanna skönhet.

I slottets interiörer väntar **utställningar som måste ses**: de kungliga kamrarna, en samling av österländsk konst och krigstroféer samt en unik samling av flamländska gobelänger. Det finns också arkeologiska fynd som vittnar om kristendomens mer än 1 000-åriga närvaro på polsk mark.

Katedralen med de kungliga gravarna, där Polens historia vilar, är också värd ett besök. Den enorma Sigismundklockan ringer på Wawel endast i samband med de mest betydelsefulla händelserna för landet och staden. En halv dag är den minsta tid som krävs för att ta en yttlig titt på denna anmärkningsvärda plats. Men även om du måste skjuta upp ditt besök på Wawel-slottet till nästa, längre besök i Kraków, är det värt att gå innanför slottets murar åtminstone på kvällen. Portarna är öppna mycket längre än utställningarna.

Katedralen med sina kungliga gravar måste också besökas. När vi tittar på härskarnas begravningsplatser ser vi på hela landets tusenåriga historia.

Tack vare detta kan du se den exceptionellt vackra **arkadgården**, katedralen, titta på Wista-floden och de extraordinära byggnader reser sig på flodens motsatta strand: det moderna ICE Kraków Kongresscenter och Manggha Museum, som presenterar japansk konst ur den berömda samlaren Feliks "Manggha" Jasieńskis kollektion. När du har gått ner till flodstranden ser du statyn av Wawel-draken och ingången till drakens håla. Detta är ett populärt utflyktsmål för familjer. I juni hålls här **Sankt Johannesmarknad** [*Jarmark Świętojański*] – ett stort utomhusevenemang som anknuter till slavernas liv.

En titt på stadsplanen visar att det område som täcks av slottets murar är lika stort som Huvudtorget.

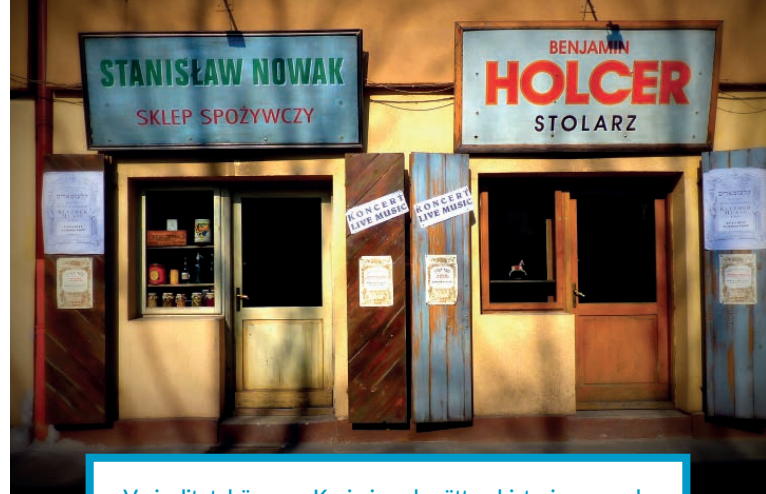

Stadsdelen Gamla Stan omfattar även Kazimierz – det tidigare judiska kvarteret. Du kan ta dig dit genom att gå nerför Wawelkullen och följa Stradomska-gatan till korsningen med Dietla-gatan. Efter andra världskrigets tragedi och nazisternas utrotning av judarna lämnades Kazimierz öde och förföll under årtionden.

Den nuvarande turbulenta utvecklingen i denna del av staden bestämdes av politiska förändringar i början av 1980- och 1990-talet. **Kazimierz hamnade på bioduken tack vare Steven Spielberg** som spelade in den flerfaldigt Oscarsbelönade "Schindlers list" här. Den världsberömda **judiska kulturfestivalen [Festiwal Kultury Żydowskiej]**, som har arrangerats sedan början av 1990-talet, fokuserar på historien och traditionerna hos de människor som en gång bodde här. Här anordnas konserter, verkstäder, föreläsningar och utställningar som lockar publik från Polen och hela världen. Idag kan vi tala om distriktets pånyttfödelse och dess nya karaktär.

Kazimierz är ett levande bevis på de månghundraåriga traditionerna av samexistens mellan olika nationaliteter och religioner. Här har två folk och två stora religioner fungerat i harmoni i århundraden. Det är här, i närheten av synagogorna som S:t Katarina- och Corpus Christi-kyrkorna växer fram, medan målet för processionen på S:t Stanislausdagen är Paulinordens kyrka "Na Skalce".

På kaféerna, klubbarna och gallerierna samlas alla de som tycker att Huvudtorget och dess omgivning har blivit för

Varje litet hörn av Kazimierz berättar historien om de polska judarna, som i århundraden varit bosatta i Kraków. Den kan kännas i utformningen av de smala gatorna och marknadstorgen, i de små hyreshusen, synagogorna och de judiska begravningsplatserna.

"turistaktiga". Varje besökare upptäcker själv Kazimierz unika karaktär. Exklusiva hotell och restauranger flankeras fortfarande av hantverksverkstäder, butiker fulla av originella souvenirer och konstgallerier. För att uppleva detta är det värt att ta en promenad runt Wolnica-torget, längs Józefa-gatan och besöka Szeroka-gatan. På Szeroka-gatan hålls varje år den judiska kulturfestivalens finalkonsert. Kazimierz är också en plats som är särskilt uppskattad av alla som älskar antikviteter och olika prydnadssaker. På Nya torget [plac Nowy], liksom under den närliggande saluhallen i Grzegórzki, hålls antikmarknader varje söndag.

Kazimierz och Podgórze förbinds av den pittoreska gångbron, uppkallad efter fader Laetus Bernatek. Den ligger på platsen för den tidigare Podgórze-bron [most Podgórzski]. Rester av bron i form av landfästen på båda sidor av Wisła-floden användes vid byggandet. Gångbron gör det möjligt för fotgängare och cyklister att snabbt ta sig från den ena sidan av Wisła till den andra. På så sätt återfick gatans namn Mostowa [Brogatan] i Kazimierz sin tidigare bokstavliga betydelse, och den slående gångbron blev en symbol för de allt starkare banden mellan distriktet.

Podgórze

Podgórze är pittoreskt beläget vid foten av Krzemionki – vita kalkstensklippor – och var en gång den högra strands stadsdelen av Kazimierz. År 1784 förklarade den österrikiske kejsaren Joseph II Podgórze som den fria kungliga staden.

Det multinationella och toleranta samhället i Podgórze lockade till sig entreprenörer, fabriksägare och hantverkare. Med sina färdigheter och kunskaper bidrog de till utvecklingen av staden och skapade dess berömmelse som ”pärlan i ringen av kommuner som omger Kraków”. Detta var vad Juliusz Leo, den då framstående borgmästaren i Kraków, kallade Podgórze i början av 1900-talet. Det var tack vare hans insatser som sammanslagningen av Kraków och Podgórze blev verklighet den 4 juli 1915. Andra världskriget fick en tragisk inverkan på Podgórze och dess invånarnas historia. Det är först under de senaste decennierna som stadsdelen har fått en långsam renässans och ett uppvaknande.

Gång- och cykelbron över Wisła är det bästa sättet att ta sig till hjärtat av stadsdelen. Till höger från gångbron kan vi se den sirligt dekorerade byggnaden med två burspråk känd som ”Aleksandrowicz”- eller ”Paris”-huset (1906). Till vänster har byggnaden för det tidigare kraftverket Podgórze (1900) integrerats i den moderna formen av den **nya Cricoteka-byggnaden**, den äldsta byggnaden av detta slag i nuvarande Kraków.

Podgórze är på samma gång intim, grön och mystisk. Den nygotiska silhuetten av S:t Josefs kyrka på Podgórze-torget [Rynek Podgórzski] är en bekräftelse på detta. Byggnaden ser monumental ut. Detta är dock resultatet av en optisk illusion som beror på torgets ovanliga triangulära form. En av de största bedrifverna i Podgórze är den berömda **Wojciech Bednarski-parken**, som anlades på botten av ett tidigare stenbrott av en lokal skolrektor och samhällsarbetare, efter vilken denna vackra park nu är uppkallad. Det är **ett av Europas första exempel på sanering av gamla industriområden**. År 2023 öppnades parken för allmänheten efter en omfattande upprustning. Parkens grannskap består av magnifika villor och grönområden, en del av Podgórze som utformats som en ”stadsträdgård”. För att lära känna och förstå Podgórze bättre är det värt att besöka Podgórze Museum – en filial till Kraków Museum.

Härifrån är det inte långt till symbolen för Podgórze historia – Lasotakullen [Wzgórze Lasoty]. Vid dess fot ligger den historiska kyrkogården Gamla Podgórze som grundades omkring 1790. På kullen finns den **mystiska S:t Benedikt-kyrkan med anor från 1000-talet**. Den lilla kyrkan sågs vara hemsökt

av en prinsessa som ännu inte har fått sin sista vila för sina synder och sitt grymma styre.

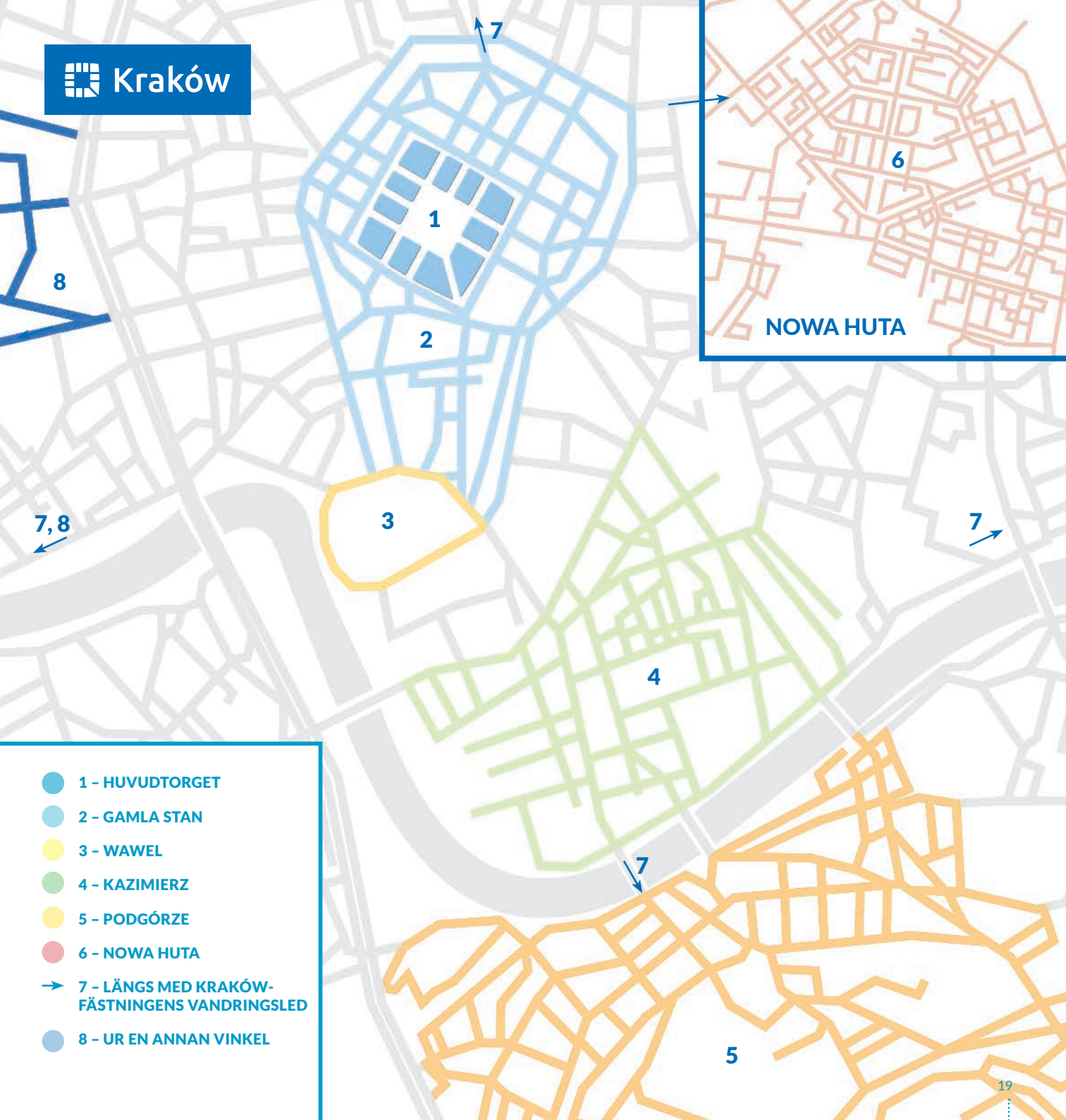
Intill kyrkan ligger den unika byggnaden från det österrikiska fortet 31 ”S:t Benedictus” i form av ett artilleritorn. Härifrån kan man också se **Krakushögen** [kopiec Krakusa]. Högen dateras till omkring 700-talet e.Kr. och troddes länge vara graven till den legendariske grundaren av Kraków. Från högens topp kan man beundra panoramautsikten över staden, och på en klar dag kan man till och med se Tatraberget. Vid foten av högen finns det nu nedlagda Liban-stenbrottet. Under andra världskriget fanns här ett nazistiskt tvångsarbetsläger för polacker (Baudienst). Lägerscenerna i Steven Spielbergs ”Schindlers list” spelades in här, och det finns fortfarande spår kvar av dem. På botten av stenbrottet kan man fortfarande hitta rester av filmdekorationerna, inklusive en lägerväg kantad med repliker av gravstenar.

Det finns fler monument över den tragiska historien i Podgórze. **Gettots Hjältarnas torg** [plac Bohaterów Getta] **bevittnade upprättandet och de olika stadierna av likvideringen av ghettot** som upprättades av de tyska nazisterna (1941–1943). Här ligger ”Apteka pod Ortem” [Örnapoteket] – idag ett museum – där Tadeusz Pankiewicz arbetade. Denne polack som frivilligt levde och arbetade i gettoto för att stödja den förföljda judiska befolkningen dekorerades med ”Rättfärdig bland nationerna”-medaljen. Författaren beskrev sina minnen från dessa mörka dagar i sin bok ”Apoteket i Krakóws getto” [”Apteka w getcie krakowskim”]. En fortsättning på gettotos historia var det nazistiska koncentrationslägret ”Płaszów” (KL Plaszow) som var i drift från 1942 till 1945. På Kamieńskiego-gatan finns det gripande monumentet ”Utslitna hjärtan”, till minne av lägrets offer. **I den tidigare administrationsbyggnaden för Oskar Schindlers fabrik**, på Lipowa-gatan 4 finns idag en filial till Kraków Museum som presenterar stadens liv under den nazistiska ockupationen. Den interaktiva utställningen ”Kraków – tiden för ockupationen 1939–1945” lockar mängder av besökare varje år.

www.podgorze.pl
www.muzeumkrakowa.pl/oddzialy/muzeum-podgorza

Tadeusz Kantor centrum för konstdokumentation CRICOTEKA

- 1 - HUVUDTORGET
- 2 - GAMLA STAN
- 3 - WAWEL
- 4 - KAZIMIERZ
- 5 - PODGÓRZE
- 6 - NOWA HUTA
- ➔ 7 - LÄNGS MED KRAKÓW-FÄSTNINGENS VANDRINGSLED
- 8 - UR EN ANNAN VINKEL

Nowa Huta

1949 beslutade efterkrigsmyndigheterna i Folkrepubliken Polen att anlägga en metallurgisk anläggning och en ny stad på de bördiga markerna i byarna nära Kraków: Pleszów och Mogiła. Nowa Huta skulle bli Polens ansikte utåt. Den tydliga stadsplanen och arkitekturen i socialistisk realistisk stil baserades på modeller från inhemsk renässans- och barockarkitektur, men också på det amerikanska konceptet med grannskapsenheter. Nowa Huta-lederna sträcker sig mellan forntida och modern historia, sträcker av skyddad natur (Nowa Huta-ängarna vid själva Centraltorget) och minnet av en mäktig industri.

Nowa Huta grundades på området som omfattade över 30 tidigare existerande byar. Deras kulturarv har till stor del bevarats, med herrgårdar, lantliga byggnader, religiösa byggnader och nekropoler. Bland dessa kan nämnas den kalvinistiska församlingen i Łuczanie från 1600-talet, liksom Branickis herrgård (1600-tal) med sitt renässans-rustninghus (projekt av S. Gucci) och Badenichs herrgård från 1800-talet i Branice som idag inrymmer en filial till Krakóws arkeologiska museum, som dokumenterar den enorma rikedomen från lokala utgrävningar. När man beger sig från Branice till centrum av Nowa Huta är det **värt att besöka den förhistoriska, mystiska Wanda-högen (7:e eller 8:e århundradet)** eftersom den erbjuder en fantastisk panoramautsikt över kombinatet. Inte långt därifrån ligger också **den mest värdefulla kulturegendomen i Nowa Huta – ett cistercienserkloster från 1200-talet**. Om du letar efter

en plats att koppla av på är det värt att överväga ett besök till Nowa Huta-lagunen eller Przylasek Rusiecki.

Den mest intressanta och kompletta **socialistiska realistiska arkitekturen i Nowa Huta är konglomeratets administrativa centrum**, även kallat "Dogepalatset" ["*Pałac Dożów*"]. Centrala torget, å andra sidan, är ett slags arkitekturhistoria över de senaste 70 åren. På torget och i dess omedelbara närhet ser vi klassiska exempel på socialistiskt realistiskt byggande. Bland annat byggnaden där den tidigare biografen "Światowid" låg och som nu inhyser Nowa Huta museet. På den representativa Rosornas aveny [*aleja Róż*] restes 1973 ett stort Lenin-monument som revs 1989. Under tiden gjorde invånarna försök att spränga monumentet i luften. Men Nowa Huta handlar inte bara om socialistisk realism. Jesu Heliga Hjärtats kyrka hedrar minnet av de dramatiska händelserna i april 1960 – sammandrabbningar mellan Nowa Hutans invånare och milisen för att försvara korset. Nowa Hutans kyrkor är inskrivna i Karol Wojtyłas liv, som från 1958 (när han blev biskop) visade särskild omtanke om de lokala invånarna. Två decennier senare spelade de lokala kyrkorna en viktig roll för uppkomsten och verksamheten inom fackföreningen Solidaritet och demonstrationerna mot regimen under 1980-talet. Det var här i Nowa Huta som man hjälpte dem som förtrycktes av myndigheterna. Förutom resterna av de österrikiska fortens som vi berättar om i ett annat avsnitt, är det värt att stanna till på vägen tillbaka till centrala Kraków för att se de unika samlingarna på **Polska luftfartsmuseet**. Museet ligger på den tidigare flygplatsen Rakowice – Czyżyny och väcker uppmärksamhet med sin originella form. Här finns **mer än 250 historiska flygplan och motorer**, och området där museet ligger är upptaget i registret över kulturegdomar.

Invånarna i Nowa Huta är nu stolta över sin säregna lokala identitet. Den arkitektoniska och urbana originaliteten erkändes genom att Nowa Huta utnämndes till ett historiskt monument 2023.

Längs med Kraków-fästningens vandringsled

Äventyrslystna uppmanas att utforska de många befästningar som en gång försvarade Kraków. Från mitten av 1800-talet låg Kraków bara 7 kilometer från den ryska gränsen. Östrikarna beslutade att skydda staden med ett system av befästningar som de byggde ut under nästan 70 år från 1850 till 1916. Försvarslinjen gick ursprungligen längs dagens Aleje Trzech Wieszców [*Tre Bardernas-alléer*]. Rester av den tidigare kärnan i fästningen är idag bastionen "Kleparz" och ruinerna av bastionen "Lubicz". Tekniska framsteg hade gjort befästningarna värdelösa före 1900-talet. En ring av modernare fort började byggas runt staden, och stödbyggnader uppfördes i staden.

Vid första världskrigets utbrott bestod den skyddande ringen runt staden av 32 fort av olika typer och ändamål, skyddade av

Byggnaderna som omger Kościuszko-högen, med utsikt över Kraków, är det tidigare Fort 2 "Kościuszko". Här finns Kościuszko-museet och en radiostation.

betongväggar och tak, med pansartorn. Om man räknar med stödbyggnaderna fanns det cirka 180 byggnader i Krakóws fästning. År 1918 togs fästningen över av den polska armén. Efter andra världskriget demilitariserades eller förstördes byggnaderna gradvis.

Omkring hundra byggnader återstår idag från den tidigare Kraków-fästningen som byggdes under nästan 70 år. Tillsammans med Wawel-slottet, försvarsmurarna med Florian-porten och Barbican bildar de den moderna Kraków-fästningen, en ny turistled som för det unika arvet från stadens tidigare försvarsarkitektur närmare.

TWIERDZA KRAKÓW

Fästningar har också bevarats i området kring dagens Nowa Huta. Dessa är fortet "Batowice" i bostadsområdet Złotego Wieku, "Mistrzejowice" nära bostadsområdet Piastów, samt fortet "Krzyszawice" (en plats för martyrskap under andra världskriget) och det tidigare nämnda "Grębałów".

Inte många känner till att de byggnader som omger **Kościuszko-högen** också är det tidigare fortet nummer II, där Kościuszko-museet ligger. Värt att lyfta fram är också det redan nämnda **artillerifortet "St Benedikt"** på Lasoty (Krzemionki) kullen. Det är ett **uniktt exempel på en befästning från mitten av 1800-talet**.

Revitaliserade fort får nya funktioner. I fortet "Borek" finns en filial till Podgórczes kulturcentrum, och i det närliggande fortet Jugowice finns Krakóws museum och scoutörelsens centrum. I fortet "Krzyszawice" och "Olszanica" finns kulturcenter för ungdomar. Det finns ett fotomuseum i de tidigare byggnaderna för rustkammare och skjutbana, och ett hemarmémuseum i förrådskomplexet.

År 2023 tilldelades Kraków-fästning titeln Årets turistprodukt, som en av de mest intressanta och värdefulla platserna att besöka i Polen.

Ur en annan vinkel

Krakóws stadskärna erbjuder många utsiktspunkter från vilka man kan beundra stadens panorama. Den viktigaste och mest kända har länge varit Kościuszko-högen. Den är målet för många utflykter. Härifrån kan man se hela det historiska och nutida Kraków. Från högens topp är det värt att försöka hitta de karakteristiska punkterna i Kraków som du lärt känna tidigare.

Högar är en av Krakóws största turistattraktioner. Två av dem – Krakus-högarna i Podgórze och Wanda-högarna i Nowa Huta – är **mystiska gravhögar från förkristen tid**, uppförda av lokala stammar. Vad fick de tidigare invånarna i dessa trakter att göra en sådan enorm insats? Kanske är de helt enkelt härskarnas gravar. De användes utan tvekan strategiskt som observationsposter.

En väg på andra sidan Wisła tar dig till Tyniec, ett samhälle med ett mäktigt benediktinerkloster, där många kulturevenemang äger rum, däribland de berömda orgelkonserterna på sommaren. Konserterna lockar mängder av musikälskare varje år.

I modern tid har ytterligare konstruktioner av denna typ uppförts som en hyllning till nationella hjältar. Dessa är den tidigare nämnda Kościuszko-högen och Józef Piłsudskis hög i Sowiniec. Den förstnämnda byggdes vid en tidpunkt då Polens territorium delades mellan de tre delningsmakterna och var för polackerna en symbol för strävan efter självständighet. Om vi lämnar stadskärnan och går längs Piłsudskiego-gatan mot Nationalmuseets huvudbyggnad och det närliggande Jagellonska biblioteket [*Biblioteka Jagiellońska*] kommer vi till **Błonia**, **en annan sevärhet i Kraków**. Om vi vandrar vidare längs Dębniکی kommer vi till Zakrzówek. Det är idag den mest trendiga badplatsen och stranden i Kraków, även om den har en värdig konkurrent i form av "Lilla Kroatien" vid Bagry.

Błonia, en stor äng en kilometer från Huvudtorget, fungerar som ett rekreationsområde och en samlingsplats. Mer än en miljon troende samlades här varje gång för påvemässorna med påven Johannes Paulus II. Här hålls alla typer av festivaler. Błonia ligger i anslutning till H. Jordan-parken och Wisłas och Cracovias idrottsklubbar. Här kan nämnas Hallen för 100-årsjubileet för KS Cracovia 1906 med Sportcenter för funktionshindrade. Från Błonia kan man se Kościuszko-högen väl, varifrån det i sin tur inte är långt till Wolski-skogen. Detta är ett rekreationsområde med stort naturvärde. Här finns också djurparken, Piłsudski-högen och i närheten **renässansvillan Decius med sin vackra mysiga park**. En väg på andra sidan Wisła tar dig till Tyniec, ett samhälle med ett **mäktigt benediktinerkloster**, där många kulturevenemang äger rum, däribland de berömda orgelkonserterna på sommaren. Förorternas promenadstråk och vandringsleder är ett förslag för varmare dagar. Från maj till september kan du också se allt detta från däck på turistfartygen som kryssar längs Wisła.

Kulturella Kraków

Kraków är en kulturhuvudstad, en världsutställning över det polska historiska arvet. Staden har också blivit känd som ett exempel på framgångsrika investeringar. Bland annat nya museer, nya arenor och ett kongresscenter. Denna dynamik matchas av kulturlivets utveckling. **Kraków-festivaler har byggt upp ett världsomspännande varumärke.** Misteria Paschalia, Opera Rara, Polska musikfestivalen, Sacrum Profanum, Sommar Jazzfestivalen och Unsound – erbjuder en musikalisk resa från barock till nutida musik och lockar tusentals åhörare.

Sacrum Profanum-festivalen Bild: Wojciech Wandzel för Krakóws Festivalbyrå

www.karnet.krakow.pl

Kraków-festivaler har byggt upp ett världsomspännande varumärke under 2000-talet.

Kraków innehar titeln UNESCO:s litteraturstad. Det är i Kraków som en av de största bokmässorna i landet äger rum, liksom litterära festivaler under beskydd av framstående polska författare: Czesław Miłosz och Joseph Conrad. I Lillpolens huvudstad tävlar de bästa polska teatrarna i festivalen Den gudomliga komedin [*Boska Komedia*]. Staden är också hem för Off Camera-festivalen, Krakóws filmfestivalen och Filmmusikfestivalen. Staden lockar filmfotografer som återvänder till Kraków för att göra nya filmer.

Interiör ICE Kraków

Den judiska kulturfestivalen, som är en del av traditionen i Kazimierz och det mångkulturella Galicien (så kallades regionen där Kraków ligger under den österrikisk-ungerska monarkin), eller den glädjefyllda festivalen Wianki [*midsommarfirande*] i Kraków visar att huvudstaden i Lillpolen erbjuder unika upplevelser året runt.

Med utsikt över Wawel

Det är möjligt att tillbringa tre arbetsdagar i Kraków utan att ge avkall på att utforska staden. De många historiska kulturminnena, den pittoreska regionen full av sevärdheter, utbudet av restauranger och hotell, universitetet och de intellektuella institutionerna är alla tillgångar i Kraków och lockar affärsvärlden. Detta gör att många konferenser och kongresser anordnas just i Kraków. **ICE kongresscenter** [*Centrum Kongresowe ICE*] **med sin ovanliga form ligger på Wisła-flodens högra strand.** Med en glasfoajé som ger en oförglömlig utsikt över Wawel och Kazimierz, har centrumet blivit ytterligare en **symbol för ett modernt Kraków som är öppet för besökare.** På ICE Kraków kan man ordna ett slutet evenemang för upp till tre tusen gäster. **Auditoriet med 1 800 platser**, ett av de bästa i sitt slag i Polen, har också blivit en plats för prestigefyllda konserter. I Teatersalen [*Sala Teatralna*] och andra utrymmen i byggnaden hålls många föreställningar, visningar, mässor och festivaler. Allt detta i hjärtat av staden, med bekväm anslutning till flygplatsen och motorvägen. Evenemangsprogrammet finns tillgängligt på webbplatsen:

www.icekrakow.pl

Kulinarisk turism och klubbturism

Kraków har idag utan tvekan status som det viktigaste centrumet för kulinarisk turism, vilket bekräftas av tilldelningen av två Michelinstjärnor till en av Krakóws restauranger 2023. Detta är den första utmärkelsen av detta slag i Polen. I den prestigefulla röda restaurangguiden 2023, som ges ut varje år, listas 18 av Krakóws restauranger. Två polska städer – Kraków och Warszawa – spelar en betydande roll. Men det är till Kraków som människor kommer specifikt för att besöka en legendarisk eller helt ny restaurang. Anledningarna är enkla. Kraków erbjuder **en mångfald av restauranger, matställen, kaféer, pubar och klubbar i attraktiva turistområden som saknar motstycke i andra polska städer.** Detta är en magnet som lockar alla, som söker en kulinarisk upplevelse, till staden.

Detta medelhavsfenomen innebär att det sociala och kulturella livet här sjuder under hela veckan med en rytm som är unik i Polen. I en jämlik, flerspråkig folkmassa festar studenter, affärsmän, lokalbefolkning och besökare tillsammans. Krakóws köksmästare tillagar rätter från många olika länder och kulturer och kombinerar dem ofta skickligt med de polska kulinariska traditionerna. Många restauranger slår hål på den internationella

Marek Michalak under en konsert på Pivnica pod Baranami

Symbolen för Krakóws gastronomi är fortfarande Krakóws obwarzanek. Det är en traditionell produkt med ett EU-certifikat. Du kan lätt hitta obwarzanek-stånd i centrala Kraków. Historien om denna bakade produkt och hemligheterna bakom dess recept finns på Levande bagelmuseet [Żywe Muzeum Obwarzanka].

www.muzeumobwarzanka.com

myten om pierogi som det största polska bidraget till världsköket och serverar de legendariska polska sopporna, såsarna eller viltköttet.

Pierogi har sin stora sommarfestival i Kraków. Under detta evenemang visar kockarna prov på sin fantasi när de komponerar nya smaker av denna till synes enkla maträtt.

Det är av dessa skäl som Kraków har utsetts till **europiskt huvudstad för gastronomisk kultur 2019.** Lillpolens huvudstad var den första staden att få denna utmärkelse.

European Capital
of Gastronomic
Culture
Krakow 2019

Besökare som är ute efter kulinarisk guldkant i Kraków kommer inte att lämna staden besvikna. Restauranger, pubar och klubbar i hela staden håller en hög standard och lockar en regelbunden kundkrets. Deras ägare strävar efter att sätta en individuell prägel på sina inrättningar, ofta tematisk, vanligtvis ovanlig och överraskande. Konserter, utställningar och andra evenemang anordnas nästan överallt.

I sportens tecken

Cracovia-maraton, Tre Höjder-loppet, de sista deltävlingarna i Tour de Pologne, **den i Polen unika försläpningssbanan Kolna**, de stora traditionerna och moderna arenorna till fotbollsklubbarna Wisła och Cracovia skapar stadens sportsliga profil som har varit känt för supportrarna i många år. Att komma till Wawel för att kombinera kulturell eller kulinarisk upplevelse med sport har blivit en särskilt populär form av turism. Detta har möjliggjorts tack vare Polens största **sport- och underhållningshall**. TAURON Arena Kraków är **en av de modernaste anläggningarna i sitt slag i Europa**.

Arenan ligger halvvägs mellan stadens centrum och Nowa Huta. Den kan nås med spårvagn från närheten av Huvudtorget på några minuter. Läktarna rymmer **mer än tjugotusen personer**. Idrottarna uppskattar de ivriga hejaropen och den ovanliga atmosfären i arenan som fylls av en färgglad skara supportrar. Arenan har stått värd för evenemang av högsta klass, de tredje europeiska spelen och världsmästerskapen i handboll för herrar 2023 eller den årliga ridsportfestivalen Cavaliada. Sedan starten **gästade arenan också globala rock- och popstjärnor som uttrycker sin förtjusning i Kraków på sociala medier**. Bara under 2023 har arenan stått värd för uppträdanden av Peter Gabriel, Def Leppard, Iron Maiden, Sting och Depeche Mode. Arenan är också platsen för många möten och kongresser. Evenemangsprogrammet kan ses på webbplatsen:

www.tauronarenakrakow.pl

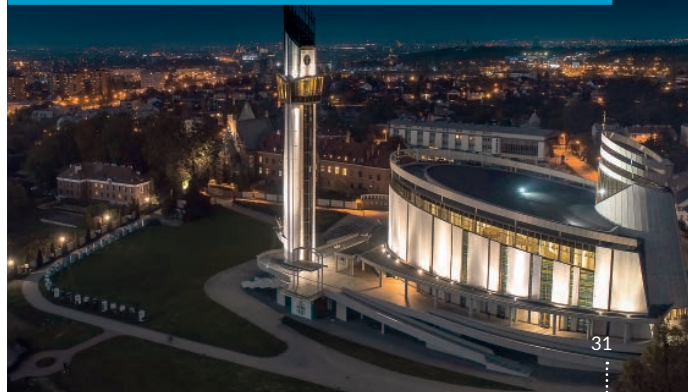

Religiös turism

Kraków har i århundraden varit centrum för den polska statsbildningen och **hjärtat i den polska kristendomen**. Krakóws historiska kyrkor är hem för målningar och relikier som är berömda för sina nådegåvor. De gamla traditionerna med religiösa församlingar och kloster vårdas, och processioner och friluftsmässor samlar skaror av troende. Livet för många helgon och välsignade, som S:t Stanislaus av Szczepanów och drottning Hedvid [*Jadwiga*], odödliggjorda i allmän historia, var kopplade till staden. Många fann sin sista viloplats i Kraków kyrkor och nekropoler. Personligheten hos Karol Wojtyła, senare påven Johannes Paulus II, som helgonförklarades den 27 april 2014, formades av klimatet i denna stad. Påven återvände alltid hit, välkommen av miljontals polacker. I Kraków, bara 15 minuter med spårvagn från stadens centrum, ligger **Łagiewniki-helgedomen** [*sanktuarium w Łagiewnikach*]. Det är **ett av de största pilgrimscentren i denna del av Europa**. Det är ett viktigt centrum för kulten av den gudomliga barmhärtigheten och en minnesplats för den heliga syster Faustina, föregångaren till återupplivandet av denna kult under 1900-talet. Johannes Paulus II-centret – "Var inte rädda!" – ligger också här.

Det är därför knappast förvånande att det var till Kraków, under det officiellt utlysta Barmhärtighetens år (2016), som otaliga pilgrimer bjöds in för att här fira Världsongdomsdagens gemensamma bön och glädje. År 2016 kom ungdomar från nästan 200 av världens länder till Polen för att delta i detta unika firande. Sammanlagt besöktes Kraków och Lillpolen av flera miljoner troende under dessa dagar.

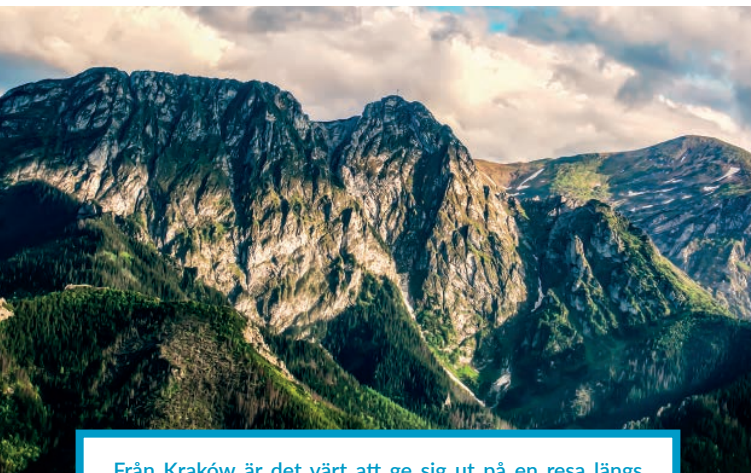
Kraków glömde inte sina andliga rötter under det totalitära styret. Det ateistiska koncept som låg till grund för grundandet av "idealstaden" – Nowa Huta – låg i ruiner när regimen vågade höja handen mot ett blygsamt kors som invånarna hade uppfört.

Utanför staden

Populära resmål utanför Kraków är något man inte får missa. De pittoreska juradalarna, samt Ojców och Pieskowa Skała, där en avdelning av Wawel Kungliga Slottsmuseum finns i det restaurerade slottet, är vanliga resmål. Platser som är upptagna på **UNESCO:s världsarvslista är mycket populära: Auschwitz-Birkenau-museet och saltgruvorna i Wieliczka och Bochnia.** Trots att man måste ägna en hel dag åt att besöka dem, betraktas de ofta som obligatoriska punkter på resplanen. På samma lista finns också regionens träbyggnader och det **berömda landskapet i Kalwaria Zebrzydowska** med dess unika korsvägsandakt. Pilgrimerna kommer säkert också att ta sig till Wadowice, Johannes Paulus II:s hemstad.

Utsikt över Tatraberger

Från Kraków är det värt att ge sig ut på en resa längs träarkitekturens väg i Lillpolen. Denna ovanliga turistväg omfattar 255 av de mest värdefulla och intressanta historiska träbyggnaderna: kyrkor, ortodoxa kyrkor, klocktorn, villor och friluftsmuseer.

Endast 100 kilometer skiljer staden från Tatraberger och Zakopane som kallas Polens vinterhuvudstad. Liknande avstånd skiljer Kraków från de mer intima, charmiga Pieninybergen, de **välkända kurorterna Szczawnica och Krynica**, och från de mindre befolkade bergslederna i Beskiderna. Turister kan också välja mellan så många som fyra nationalparker: Tatrzański, Pieniński, Gorczański och Babiogórski. Dessa är de mest värdefulla natur- och landskapsområden som finns i Lillpolen.

Lokala traditioner som vårdas överallt och en välutvecklad turistbas gör hela regionen till en plats för möten med kulturarv och avkoppling i kontakt med naturen. Lillpolen erbjuder en mångfald som placerar den bland Europas mest intressanta regioner.

Stadens informationspunkter

Stadens turistinformation erbjuder förkortade versioner av guider över staden, med praktiska tips och kontaktinformation, samt kartor över centrum med markerade turistleder.

På senare tid har nya förslag till vandringsleder runt staden, som är intressanta för sina natursköna eller historiska aspekter och kopplade till händelser under de senaste decennierna, lagts till de traditionella, sedan länge etablerade rutterna.

www.infokrakow.pl

ul. św. Jana 2

tel. +48 533 826 409

jana@infokrakow.pl

ul. Szpitalna 25

tel. +48 533 818 291

szpitalna@infokrakow.pl

Kraków

Wyspiański-paviljongen

pl. Wszystkich Świętych 2

tel. +48 501 238 632

kontakt@krakowstory.pl

Zgody 7

Osiedle Zgody 7

tel. +48 531 942 297

zgody7@infokrakow.pl

Viktiga telefonnummer

Larmnummer

Larmnummer (allmänt) 112

Stadsvakt: 986

Räddningstjänst: 999

Brandkår: 998

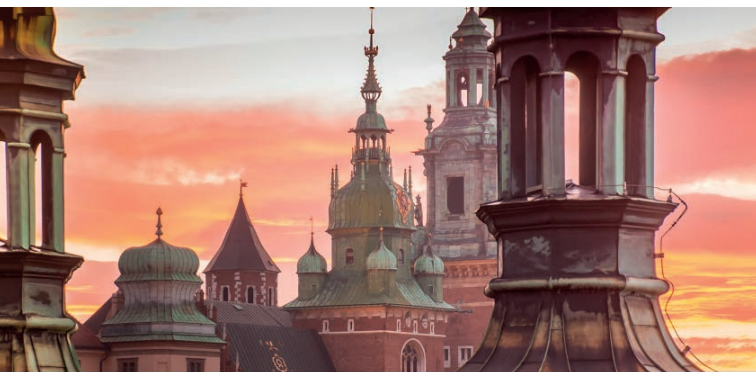
Polisen: 997

Medicinska upplysningar:

tel.: +48 12 661 22 40 (24 h)

Alla beskrivningar av turistrutterna finns på webbplatsen:

www.krakow.pl

Kraków UNESCO World Heritage City

Since 1978 on the UNESCO
World Heritage List

www.krakowculture.pl

Text

Grzegorz Słacz, Melania Tutak – Föreningen
PODGORZE.PL, Leszek J. Sibilla – Staden Krakóws
Historiska museum, Jerzy W. Gajewski

Foto

Archiwum UMK, Przemysław Czaja, Radosław
Kowal, Paweł Krawczyk, Ela Marchewka,
Barbara Radziszewska, Mateusz Torbus, JP II
Kraków-Balice Internationella flygplats (s. 4),
Staden Krakóws Historiska museum (s. 7),
Wojciech Wandzel för Krakóws Festivalbyrå
(s. 24)

Projekt

Artur Brożonowicz (UMK)

Kraków 2024, utgåva VI

ISBN: 978-83-67818-26-1

© Urząd Miasta Krakowa [Kraków stadskontor]
Turistbyrån

gratisexemplar

Urząd Miasta Krakowa [Kraków stadskontor]
TURISTBYRÅN

31-005 Kraków
ul. Bracka 10
tel. +48 12 616 60 52
wt.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl

Postadress:
31-004 Kraków
pl. Wszystkich Świętych 3-4

ISBN: 978-83-67818-26-1

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i Kultury

Historic Centre of Kraków
inscribed on the World
Heritage List in 1978

Historyczne Centrum Krakowa
wpisane na Listę Światowego
Dziedzictwa w roku 1978

Krakóws Boendeobjekt i appen
ekon.um.krakow.pl

hitta oss:

